

Posudek oponentky práce

ŠUDÁK, Patrik. *Rétorické dovednosti lektorů dalšího vzdělávání*. Praha, 2023. 86 s., 2 přílohy. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: PhDr. Olga Běhounková, Ph.D.

1. Obsah a struktura práce

Student předkládá k obhajobě téma rozvoje rétorických dovedností u lektorů dalšího vzdělávání. *„Cílem práce je zjistit, jakým způsobem lektori dalšího vzdělávání rozvíjí své rétorické dovednosti, aby komunikace mezi nimi a účastníky vzdělávání byla na profesionální úrovni a efektivní.“* (s. 4)

Rozsah textu odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce. Práce je členěná do úvodu, tří teoreticky zaměřených kapitol, kapitoly o realizovaném empirickém šetření, diskuse a závěru. Struktura práce respektuje téma práci i její cíl. První kapitola pojednává o lektorské činnosti a vymezuje koncept dalšího vzdělávání. Přibližuje kompetence lektora dalšího vzdělávání a nastiňuje možnosti dalšího vzdělávání pro samotné lektory. Druhá kapitola se zabývá tématem rétoriky – definuje pojem a přináší stručný historický exkurz vývoje rétoriky. Třetí kapitola představuje řečnický projev a možnosti jeho tréninku. Čtvrtá kapitola pojednává o realizovaném kvalitativním empirickém šetření, které mělo podobu polostrukturovaných rozhovorů se čtrnácti lektory podle stanovených výběrových kritérií. *„Cílem kvalitativního šetření bylo analyzovat přípravu lektorů dalšího vzdělávání v jedné z oblastí lektorských kompetencí, kterými jsou rétorické dovednosti. ...Dílním cílem šetření bylo zjistit, zda existuje korelace mezi vnímanou důležitostí rétorických dovedností a způsobem jejich tréninku a přípravy na vzdělávací akci.“* (s. 59) V návaznosti na tento cíl si student formuloval tři výzkumné otázky a následně i otázky polostrukturovaného rozhovoru. Cíl empirického šetření, výzkumné otázky a položky rozhovoru na sebe v dobré logické struktuře navazují.

2. Odborná úroveň

Teoreticky zaměřené kapitoly jsou zpracované na dobré odborné úrovni. Výjimku tvoří podkapitola 3.3. a 3.4. V rámci podkapitoly 3.4. student čerpal více z populárních zdrojů (např. *Minutový řečník, 2017–2020*, Bělohlová, nedatováno, *Odprezentuj, nedatováno*, APAS, 2023 apod.). V podkapitole 3.3. prezentoval autor populární model posluchačů tzv. čtyř barev. Model student převzal z publikace Jachtchenko, 2022. Přesto, že se jedná o monografii vydanou v nakladatelství Grada, domnívám se, že obdobné koncepty, bez opory ve vědeckých výzkumech, nemají v odborné práci své místo.

V rámci kapitoly o empirickém šetření student představil metodiku šetření, představil výzkumný soubor informantů a popsal metodu analýzy a interpretace dat. Počet informantů hodnotím jako nadprůměrný. Popis vzorku mohl být více detailní a informativní (min. věk a vzdělání informantů, místo jejich působení). Oceňuji, že se student v úvodní části rozhovorů zaměřil na terminologické vymezení a vyjasnění si pojmu rétorických dovedností s informanty. Hlavní cíl šetření se podařilo naplnit. Dílní cíl šetření ne. Šetření mělo kvalitativní podobu, výpočty korelací nebyly jeho předmětem, proto není možné na základě výsledků šetření formulovat závěry ohledně korelačních vztahů mezi zkoumanými proměnnými. Poslední položky rozhovoru měly podobu bodových škál, u výsledků byly vypočteny aritmetické průměry. Jedná se o deskriptivní statistický postup, který při počtu čtrnácti respondentů a kvalitativní podobě empirického šetření vnímám jako méně vhodný a v rozporu s metodologií kvalitativních empirických šetření. V rámci diskuse se student

nedržel striktně výsledků šetření, místy formuluje subjektivní interpretace nad rámec dat získaných z empirického šetření. Např. „...*Lektor dalšího vzdělávání se nachází neustále ve víru vzdělávacího procesu. ...To může být důvodem, proč se lektori příliš neúčastní vzdělávacích kurzů. Lektor si potřebuje od prostředí dalšího vzdělávání i odpočinout.*“ (s. 76)

3. Práce s literaturou

Citační norma není v práci pečlivě dodržována. Opakovaně student uvádí jenom název zdroje, ale neuvede přesný odkaz na zdroj. Např.: „*Kvalifikační standard NPI obsahuje celkem osm kompetencí, které lektor musí prokázat na určité úrovni.*“ (s. 17, bez uvedení přesného odkazu na zdroj po parafrázi). „...*Stejně jako Langer apeluje na image lektora, tj. jeho upravený vzhled a oblečení.*“ (s. 15, bez uvedení přesného odkazu na zdroj). „*Dle Buchtové Římané dlouho odolávali vlivům řecké kultury...*“ (s. 29, bez uvedení přesného odkazu na zdroj). „*Důležitou osobností v rámci středověké rétoriky byl Aurelius Augustinus, který se zabýval kázáním z hlediska řečnictví. Stejně jako antičtí řečníci i Augustinus byl toho názoru, že řečník by měl posluchače poučit a také dojmout.*“ (s. 30, bez uvedení přesného odkazu na zdroj). „*Šmajsová Buchtová i Langer zmiňují shodně schéma přednášky. Šmajsová Buchtová popisuje, že přednáška vychází z římské rétoriky. Do její struktury patří úvod, stat' a závěr. Langer místo stati používá pojem jádro...*“ (s. 42, bez uvedení přesného odkazu na zdroj). A další.

Místy se student odvolává na více autorů, pravděpodobně se jedná o sekundární citace, ale bez přesného odkazu na zdroj, což působí ještě více zmatečně. Např.: „*Dle Buchtové na jeho práci navázali především ti, kteří však tolik nelpěli na obsahu, jako spíše na řečnické obratnosti. Sokratés, který se vůči sofistům vymezoval... Sokratův žák Platón jako první upozornil na důležitost morálky řečníka, který vede posluchačovu duši, a proto je důležité, aby se vyhnul manipulaci. Platónův žák Aristoteles vnímal rétoriku jako umění s cílem hledat pravdu. Jeho dílo Rétorika se stalo prvním pramenem...*“ (s. 29, bez uvedení přesného odkazu na zdroj) „*Dle Buchtové Římané dlouho odolávali vlivům řecké kultury...Důležitou osobností starověkého Říma v oblasti řečnictví byl Cicero, jenž je autorem spisu O řečníku. Toto dílo vyobrazuje, jak by měl vypadat ideální řečník...*“ (s. 29, bez uvedení odkazu na zdroj) Autorku Šmajsovou Buchtovou navíc student místy nesprávně uvádí jako Buchtovou.

Nepřesnost v odkazování na zdroj se týká i jedné přímé citace, kdy na s. 11 student uvádí dvě přímé citace z MŠMT, 2013–2023 hned po sobě, odkaz na zdroj uvádí jenom u druhé z nich: „*Zájemové vzdělávání stejně jako neformální vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení.*“ Jedná se o „...*vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti...*“ (MŠMT, 2013–2023, nestránkováno)

Jinde naopak student uvádí odkaz na zdroj duplicitně – na začátku i konci citace. Na jednom místě není odkaz na zdroj uvedený vůbec. Např.: „*Studie věnující se tréninku rétorických dovedností dále potvrzují, že pravidelný trénink pozitivně ovlivňuje lektorovo sebevědomí.*“ (s. 75, bez uvedení odkazu na zdroj)

V práci se vedle odborných zdrojů (monografie, v menším zastoupení odborné periodika) vyskytují i zdroje populární – často v podobě online zdrojů na různé komerční stránky. Student z těchto zdrojů cituje v první a ve druhé kapitole jenom menší míře, přesto by měl být výskyt těchto zdrojů v odborných pracích minimalizován a zejména by neměly být zahrnuty do části diskuse. Ta by měla být vedena striktně s odbornými zdroji.

4. Grafické zpracování

V rámci grafické podoby textu a úpravy tabulek neshledávám žádné grafické nedostatky.

5. Jazyková úroveň

Student se vyjadřuje srozumitelně, pracuje s odpovídajícími jazykovými prostředky. S výjimkou drobných nedostatků (skloňování, časování, překlepy) prošla práce jazykovou korekturou.

6. Podnět k rozpravě

Prosím, aby se student v rámci obhajoby vyjádřil k porušením citační normy, které v posudku specifikuji výše.

7. Závěrečné hodnocení práce

Student předkládá k obhajobě oborově relevantní téma rozvoje rétorických dovedností u lektorů dalšího vzdělávání. Téma je zpracované v dobré struktuře, na teoreticky zaměřené kapitoly v dobré logické provázanosti je formulován cíl empirického šetření, výzkumné otázky a položky polostrukturovaného rozhovoru. Hlavní výhrada, na kterou doporučuji zaměřit obhajobu diplomové práce, se týká dodržování autorské etiky, kdy v textu opakovaně student neuvádí přesné odkazy na zdroje (specifikováno výše v posudku v příslušné části o práci s literaturou). Rovněž mám výhradu vůči práci s populárními neobdobnými zdroji, které se v práci vyskytují v menší míře, především v rámci vybraných podkapitol kapitoly třetí. Přes tyto výhrady, které by měly být v rámci obhajoby pečlivě zodpovězeny a vysvětleny, doporučuji práci k obhajobě a navrhuji klasifikaci „dobře“.

V Praze 31. srpna 2023

PhDr. Alexandra Fonville, Ph.D.